

TANHUVIESTI

1/ 2017

Tässä lehdessä

Pääkirjoitus	3
Pilput	4
Ohjaajakoulutuksessa	6
Usva Arabiemiraateissa	10
Kansantanssijan Folklandia	12
Petri Hopun kolumni: Historiankirjoituksen loppuko?	17
Kansallispukujen päähineitä osa 6: Tykkimyssy	18
Suomalainen hambo?	20
Ajankohtaista Suomen Kansallispukukeskuksesta	22
Tanhusta yleisötapahtuma?	25
Historian havinaa: Stipendiaattimatalla kesällä 1916	26
Kansan tanssia kirjallisuudessa 23—	
Valssin pyörteissä 1800-luvulle	28
Kansallispukupörssi	29
Kalenteri	30

60. vuosikerta

Julkaisijat:

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry

Kansantanssinuorten Liitto ry

Päätoimittaja: Teemu Perheentupa

Toimitus: Anni Aalto, Pirkko Elo, Risto Elo,

Jutta Jaakkola, Annuli Perheentupa

Kuvankäsittely: Pirkko Elo

Kannen kuva : Teemu Perheentupa

Tanhuviesti/Suomalaisen Kansantanssin Ystävät

Döbelninkatu 5 B 21, 00260 Helsinki

p. (09) 441 803 tai 045 2777 283

ti 14.00–18.00, ke ja to klo 10.00–14.00

tanhuviesti@kansantanssinyst.fi

ISSN-L 1799-1404

ISSN 1799-1404

Kuva: Petri Kiinen

Pääkirjoitus— Yhteistyö on voimaa

Kansantanssin Riemuvuosi on takana ja mieli on hyvä. Vuosi osoitti, että yhteistyöllä voimme saavuttaa enemmän kuin jokainen erikseen toimiessa. Yhteiset tilaisuudet ja tapahtumat onnistuvat, kun niihin mennään kansantanssi edellä.

KEK (Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskus) on saatu toimimaan erilaisten vaikeuksien jälkeen. Se tulee toimimaan koko kentän sateenvarjona, jolloin toivottavasti yhteistyö helpottuu.

Kuluvana vuonna on tulossa hienoja tapahtumia unohtamatta jo ollut Folklandiaa. Toukokuussa vietetään Kansanmusiikin päivää, jolloin musiikki on pääosassa koko päivän. Tähän on mahdollista yhdistää myös tanssi, jos puitteet sen vain sallivat. Heinäkuussa on enemmänkin tanssin vuoro, kun yhdessä kokoonnutaan Turkuun viettämään Europeadea. Sitten on vielä suunnitteilla tapahtuma lokamarraskuun vaihteessa, josta kuulemme myöhemmin.

Nyt on jo heitetty verkot veteen, kun ensi vuoden tapahtumia suunnitellaan. Näyttää siltä, että yhteistyölle ole mitään esteitä, vaan se laajenee uusille alueille. Näistä sitten tarkemmin, kun saadaan varmennettua paikkoja ja aikatauluja.

Jokaisella jäsenyhdistyksellä on omia vuotuisia tapahtumiaan, jotka rytmittävät toimintavuotta omalla tavallaan. Niitä voisi elävöittää kutsumalla paikkakunnan muut yhdistykset ja ryhmät vieraaksi ja siten rikkoa rajoja.

Yhteistyö on voimaa, kuten kulunut sanonta kuuluu, mutta se on kuitenkin totta.

Risto Elo

Tanssimyly Tampereella 31.3.

Nuorisoseuralaisen kansantanssin trendejä voi haistella 31.3. alkaen Sorin Sirkuksessa, kun käyntiin pyörähtää Tanssimyly. Kyseessä on siis joka toinen vuosi tapahtuva kansantanssi-ryhmien katselmus. Ilmoittautua ei enää voi, mutta katsojaksi toki ehtii.

Karjalaisen Nuorisoliiton Kevätpäivät ja Kansantanssiluokittelu 8.4.

Karjalaisen Nuorisoliiton kansantanssiluokittelu Kevätpäivien yhteydessä on avoin kaikkien järjestöjen ryhmille. Paikkana on Porvoo, ja kulttuuritalo Grand. Ilmoita ryhmäsi 3.3. mennessä.

Toki myös aimo annos muutakin karjalaista kulttuuria tarjolla.

Kaustisella järjestetään modernit perinnehaät

Festivaaliviikolla 10.-16.7. esitellään kolmen päivän ajan kruunuhäihin liittyviä tapoja ja perinteitä. Mukana on myös roimalla kädellä modernisoitua sisältöä. Hääjuhla ja sitä edeltävät valmistautumistoimet suunnitellaan alusta loppuun yhdessä hääparien kanssa. Itse hääjuhla pidetään festivaaliareenalla, jossa myös vihkiminen tapahtuu – parin halutessa yksityisen vihkimisen toteutetaan areenan vihkimisosoitus kerronnallisena.

Tiesitkö, että...

SKY:n puvusto oli yksi ensimmäisistä kansallispukujen ohjeiden ja materiaalien välittäjistä Suomessa ja juhlii tänä vuonna 110-vuotista taivaltaan.

Jutajaiset palaa juurilleen

Viime vuonna pitämättä jäänyt pohjoinen festivaali järjestetään taas 30.6.-2.7. Rovaniemellä. Luvassa on paluu pohjoisen folkin ääreen. Jutajaiset on kaupunkifestivaali täynnä tanssia, musiikkia, teatteria, designia, hyvää ruokaa ja mainiota seuraa.

Suomen kevät – Päivästä päivään täydentää Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran vuotuistietosarjan

Suomen kevääseen mahtuu monta merkkipäivää, vuotuisjuhlaa ja luonnonilmiötä. Kirja kertoo keväisten juhlapyhien historiasta: mistä virpomisperinne on saanut alkunsa, mikä on lankalauantai ja minkä muistoksi helatorstaita vietetään. Kirja tarjoaa myös vanhan kansan viisautta säiden ennustamisesta, kalaonnesta ja satovuodesta. Tiesitkö, että ruohosipulia on käytetty rohtona yskään ja hengenahdistukseen?

Perinnetiedon lisäksi kirja tarjoaa paljon käytännön vinkkejä, jotka auttavat ottamaan keväästä kaiken irti. Kirja neuvo, kuinka rakennetaan linnunpönttö, tehdään pajupilli tai kasvatetaan parvekeperunoita.

Louhi kylässä 28.2.

Kalevalan päivää vietetään HAMissa Kalevalaisten naisten liiton järjestämässä tapahtumassa. Ohjelmassa esimerkiksi työpajoja, esityksiä sekä Kalevalan lausuntaa eri kielillä. Tapahtumassa voi myös kohdata kansallispukuisia Kalevalaisia naisia, kuulla kansallispukujen käytöstä ja historiasta sekä kokeilla pukuja itse.

Perinneveli puhelimeen

Sammon salat on uusi pelillinen oppimateriaali Kalevalan ja kansanperinteen maailmasta. Oppimateriaali kuuluu Opetushallituksen Suomi 100 –juhlavuoden hankkeisiin.

Sammon salat on ladattavissa maksutta Applen ja Googlen sovelluskaupoista. Materiaali on suunnattu ensisijaisesti perusopetuksen vuosiluokille 6–9, mutta sopii käytettäväksi myös toisen asteen opiskelijoiden opetuksessa.

Kaikki laulaa

Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskus (KEK) nimeää alalle vuosittain yhteisen teeman. Vuonna 2017 juhlistetaan Suomen 100-vuotisjuhlavuoden Yhdessä-teemaa laululla, johon meillä kaikilla on oikeus. Laulu luo yhteishenkeä, se on voimakas väline tunteiden ja muistojen herättämiseen ja laululla on myös parantava voima. KEK kannustaa jäsenjärjestöjään huomioimaan teeman vuoden 2017 tapahtumien suunnittelussa.

Kuva: Riia Niemelä

Teemu Perheentupa

Ohjaajakoulutuksessa

Kansantanssin ohjaajia on Suomessa koulutettu jo toistasataa vuotta. Helmikuussa valmistui yli kaksikymmentä uutta ohjaajaa suorittettuaan kansantanssin ohjaajan peruskoulutuksen kolmannen jakson.

2015-16 Kansantanssin Yhteinen Toimikunta muokasi kansantanssin ohjaajakoulutuksen rakennetta, vaikka itse koulutuksen sisältö ei juuri ole muuttanut sitten Varalan päivien.

Kaikille kansantanssin järjestöille yhteinen koulutus toteutettiin tällä kertaa Lahdessa kolmen viikonlopun aikana. Kurssille oli kovasti tunkua; jokaisena viikonloppuna paikalla oli 25 innokasta oppilasta. Alun perin kurssin maksimimääräksi oli ilmoitettu 16, mutta onneksi siitä joustettiin.

“Ajattelimme, että kaikille halukkaille ohjaajille on

paikka kurssilta löydyttävä. Ohjaajakoulutus on kuitenkin yksi tärkeimpiä panostuksia kansantanssin tulevaisuuteen. Selvitimme pikaisesti kaikki mahdolliset tilat Lahdessa, jotta saimme ryhmän jaettua kahteen opetustilaan. Kouluttajien työmäärä jonkin verran lisääntyi myös ja onneksi löysimme nopeasti myös lisää kouluttajia,” kertoi kurssin vastaava Riia Niemelä Tanssin Osaamiskeskuksesta.

Kansantanssin tulevaisuudelle lupaakin hyvää, että koulutettavia saapui ympäri Suomea; kaikenikäisiä ja kaikista suomenkielisistä kattojärjestöistä. Vaikka

Kuva: Riia Niemelä

moisia eroja oli aika turha hakea kurssin aikana; kaikille yhteistä oli kansantanssin kieli, ja kokemuksetkin olivat kaikilla hyvin samanlaisia.

Opettajina toimivat Riia Niemelä, Jutta Wrangen, Anu Kokkonen ja Riina Hosio, joka tuli paikkaamaan ensimmäisenä viikonloppuna. Kaikki ovat Oulun ammattikorkeakoulun kasvatteja. Selvästi Oulussa tehdään hyvää työtä, tai sitten opettajiksi sattui harvinaisen erä lahjakkuuksia. Mutta tunteista oli tuskainen puurtaminen kaukana, vaikka oppilaat jou-

tuivatkin välistä heittäytymään oman mukavuusalueensa ulkopuolelle. Tai tanssimaan kokonaisen päivän lähes yhtä soittoa opetellessaan tekniikkaa, opetusmenetelmiä tai ohjaamista. Vaikka energiatsot laskivatkin iltaa kohden, aina vain jaksoivat ohjaajaoppilaat mennä vielä kerran kuvioon, vielä kerran ratkaista ryhmän ongelmatilanteita, vielä kerran pohtia ohjaajan roolia hätätilanteessa tai vielä kerran tehdä venytysharjoituksia.

Kolme viikonloppua kuulostaa melko vähäiseltä määrältä opiskelua, mutta asiaa ohjaajan peruskurssiin mahtuu suorastaan mahdottomasti. Yhteensä noin kuudenkymmenen tunnin aikana käydään läpi perusasioita kuten termit, otteet, askelikot, kuviot, vakio-osat, tanssien rakenteen tunnistaminen, Tanhuvakan ohjeiden tulkinta, harjoituskerran, -jakson ja -kauden suunnittelu, ohjaaminen, ensiapu ja järjestötietous. Tämän jälkeen kehitetään tekniikkaa ja sen opetusta, kuvioiden, otteiden ja askelikkujen yhdistelyä, askelanalyysiä, kansanmusiikin tuntemusta, tanssin liittämistä musiikkiin, lähtökäskyjä eri tahtilajeilla sekä musiikin ja pelimannin käyttöä. Vielä näiden lisäksi opitaan teoreettiset perusteet oppi-

Kuva: Riia Niemelä

Kuva: Riia Niemelä

miselle ja ohjaamiselle, palautteen antaminen, ryhmän ohjelmiston suunnittelu, ryhmän dynamiikan tunnistaminen ja huomioon ottaminen, kehonhuolto, verryttely, lämmittely ja ryhti.

Kuten jo aiemmin mainittiin, usein oppilaat joutuivat laittamaan itseään peliin ihan uudella tavalla. Kysyy hermoja ohjata kotona mietitty tehtävä kouluttajan katselessa sivusta ja tehdessä huomioita kynä sauhuten. Sanottakoon, että onneksi ohjattava ryhmä oli äärimmäisen anteeksiantava ja taidokas. Kurssin aikana jokainen suoritti kolme ohjausnäytettä, yhden yksin ja kaksi pareittain. Yksi opetus-tehtävistä käsitti arvotuista perusaskelikoista ja -otteista sekä vakio-osista ja kuvioista kymmenessä minuutissa rakennetun sommitelman.

Opetustilassa oli hauska tunnelma, kun pareina työskentelevät oppilaat hyppäsivät välillä pystyyn kokeilemaan jotain askelikkoo ja otetta yhdessä tai kuvion vaihtoa toiseksi palatakseen aivan yhtä sukelasti takaisin muistiinpanojensa ääreen.

Kurssin hallitsevin tunnelma oli oppiminen ja kokeileminen. Kouluttajat muistivat jatkuvasti tähdentää,

että tämä kurssi on paras mahdollinen paikka tehdä virheitä, jotta niistä saattaa oppia. Ei pitänyt tyytyä siihen minkä jo hallitsi, vaan aina venyä pitemmälle, mennä sinne missä oli epävarma.

Palautetta kurssilaisille annettiin jatkuvasti, suoraan ja ryhmän edessä. Siihen tottui nopeasti ja se tuntui suorastaan luontevalta ja välttämättömältä oman kehityksen kannalta. Loppupuolella harjoiteltiin omaa palautteen antamista, ja väkisinkin nousi mieleen useampi kerta kurssin ajalta, jolloin oli itse saanut palautetta kouluttajilta. Ja kumma kyllä, jopa täysin lavastetussa tilanteessa saatu positiivinen palaute aiheutti sen verran hyvän mielen tunnetta, että sekaan ujutetut korjaustoiveet eivät aiheuttaneet minkäänlaista mielipahaa tai torjuntaa.

Kaiken kaikkiaan Lahteen oli aina kiva lähteä, vaikka kurssiviikonloput olivatkin aika raskaita. Ja vaikka viikonlopun ohjelma tulikin etukäteen, koskaan ei tiennyt mitä kaikkea edessä odotti. Kertaakaan ei kurssista jäänyt tunne, etteikö olisi oppinut ohjaamista, tai saanut lisää kokemusta ohjaajan roolia varten.

TANSSILYSTI

Kansantansseja ja seuratanseja kouluun

Opetusmateriaalipaketti alakoulun opettajalle

Tunnit on pilkottu
heposti omaksut-
taviin osiin.

Mukana on perinne-
leikkejä, tanssillisia
valmiuksia kehittäviä
lämmittelyjä sekä
valmiita tansseja.

Paketissa on sekä
kirjalliset tunti-
ohjeet, CD-levyt,
nuotit että video-
näytteet tansseista.
Ikäluokat 1-2 lk.,
3-4 lk. ja 5-6 lk..

**Kansan- ja
seuratanseja
tarkkoine
ohjeineen!**

Tilaukset:

Kansantanssinuorten Liitto,
ktnl@kansantanssinuoret.fi,
045-2777 283

Kuva: Pia Pyykkinen

Pia Pyykkinen

Usva Arabiemiraateissa

Marraskuussa Usva pääsi esittelemään suomalaista kulttuuria Arabiemiraatteihin Sharjahin emiraatin perinneinstituutin Suomen perinneviikolle. Aivan uusi kulttuuri meille.

Me olemme vuosien varrella reissanneet maailmalla kansantanssin kanssa niin idässä kuin lännessä ja päässeet tutustumaan eri kulttuureihin. Tässä muutama ajatus tanssijoilta reissusta:

Mitä kuvittelit paikasta ja reissusta etukäteen?

”Ennakko-odotuksia ei ollut paljon, vaan jokainen oli lähtenyt matkaan avoimella mielellä vähän jännittäen. Joitakin mietitytti, miten meihin suhtaudutaan. Onko se rikkaiden leikkikenttä? Kuumaa ja hiekkaa on varmasti ja suomalaista jäykempää ilmapiiiriä.”

Mikä yllätti matkalla eniten?

”Ihmisten avoimuus, huumorintaju, vieraanvarai-

suus, kohteliaisuus ja positiivisuus.”

”Ihmisten ystävällisyys ja tietynlainen tasavertaisuus naisten ja miesten välillä.”

”Kuinka avoimesti he puhuivat ja selittivät uskontoa ja traditioistaan.

”Koko paikka oli kuin lavasteita, ihan absurdi reissu!”

Miltä tuntui olla suomalaisena arabikulttuurin keskellä?

”Keskeistä kanssakäymistä piti rajoittaa, mutta muuten tunsin itseni erittäin tervetulleeksi.”

”Aluksi hieman orvolta. Sitä automaattisesti varoi tekemästä ensiksi yhtään mitään eikä sitä vielääkään tiedä, mille tekemisille paikalliset hihittelivät keskenään. Toisaalta uusiin kulttuureihin tutustuminen on aina seikkailu, joten uteliaisuus oli loppujen lopuksi päällimmäinen tuntemus. Kansallispuvuissa en tosin suosittelen helteeseen lähtemään, jos lomalle menee.”

”Hiukan hiirulaiselta. Kaikesta, heidän puheutumisestaan arkkitehtuuriin, tuli helposti pieni ja väritön olo. Kokemus ehdottomasti kasvatti kunnioitustani entisestään kyseistä arabikulttuuria kohtaan.

Vähän jännitti, mitä muut ajattelee itsestä, mutta koko ajan oli tosi turvallinen olo eikä mitään oikeastaan tarvinnut pelätä!”

”Tuntui ihan hyvältä arabikulttuurin keskellä. Ihmiset olivat kohteliaita ja tuntuivat hyväksyvän kulttuurien erilaisuuden. Ehkä eniten häiritsi naisten erilainen asema. Esimerkiksi kaikki eivät kätelleet, mikä vaati vähän totuttelemista.”

”Ensimmäisinä päivinä tuntui hieman omituiselta paikallisten joukossa. Loppujen lopuksi tunnuttiin sulautuvan porukkaan ihan hyvin. Aikataulujen

Kuva: Pia Pyykinen

puuttuminen tuntui aluksi vaikealta ja ärsyttävältä, lopulta siihenkin sopeuduttiin ihan hyvin.”

Mikä oli matkan kohokohta?

”Pimeä aavikko, dyyneillä juoksu ja illanvietto musiikin, laulun, ruoan ja naurun äärellä!”

”Ehdottomasti päivällinen aavikolla.”

”Vaikea valita kohokohtaa, sillä jokainen päivä oli omansa. Ehkä päällimmäisenä jäi mieleen huviajelu aavikolla sekä mehun juonti paikallisen esitellessä kaupunkia keskellä yötä.”

”En osaa nimetä matkalle yhtä tiettyä kohokohtaa, mutta autiomaassa vietetty ilta oli ainakin todella ainutlaatuinen kokemus, joka jäi sydämeen. Ja sitten se tokavikan illan Repolainen oli melkein euforinen kokemus!”

”Kokonaisuutena reissu oli aivan mahtava. Aavikolla juokseminen oli aivan absurdia ja upeaa. D-vitamiinin tankkaus ja kavereiden kanssa ikimuistaisen reissun kokeminen.”

Lisää Usva reissusta voit lukea Usvan Facebook-sivuilta.

Kuva: Pia Pyykinen

Teemu Perheentupa

Kansantanssijan Folklandia

Silja Europalle palannut Folklandia vaati kansantanssibongarilta kovaa suorituskykyä. Haasteena oli 49 kansantanssiryhmää 22 tunnissa. Tarjonnan runsaus herätti monenlaisia ajatuksia.

Folklandia gaalassa risteilyn aluksi annettiin jälleen iso liuta tunnustuksia. Vuoden Wäinöksi Kansanmuusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskus nimesi Etelä-Hämeen Nuorisoseurojen toiminnanjohtajan mestarikansantanssija Hannu Nipulin. Hannu on toiminut tanssijana, koreografina, kansantanssitoiminnan kehittäjänä ja tuottajana sekä lukuisissa alan luottamustehtävissä.

Suomen Nuorisoseurojen Liiton palkinnon Vuoden Tanssiteosta sai Pispalan Sottiisin Riemua! -pääjuhla. Kansantanssi sai tunnusta myös lauantaina, kun Nuorisoseurojen Kultaiset Ansiomerkit

myönnettiin Petri Hopulle ja Hilu Toivonen-Alastalolle.

Folklandian ohjelma pyörii lähes keskeytyksettä monella areenalla, joten joka vuosi joutuu tekemään valintoja. Tänä vuonna tiivistin oman valintani ytimekkääksi: kansantanssi.

Jo etukäteen päätin katsoa niin monta kansantanssiesitystä kuin mahdollista. Ihan riippumatta siitä, mitä muualla tapahtui. Vähän harmillisesti kansantanssikonsertitkin sattuivat kovin usein päällekkäin. Tämän takia kaikkea ei yksinkertaisesti voinut nähdä: tänä vuonna laivalle saapui tanssiryhmiä peräti 49.

Kuvat: Teemu Perheentupa

Jossain välissähän ihmisen pitää syödä ja nukkuakin. Illan viimeinen kansantanssikonsertti päättyi vasta puoli kolmen aikoihin aamulla!

Nykykansantanssi tehty katsojalle

Sanottakoon, että mitä avoimemmin mielin nykypäivänä kansantanssia katsoo, sitä enemmän siitä saa irti.

Nykykansantanssi haastaa katsojan eri tavalla kuin perinteinen. Se ei edellytä katsojalta samanlaista kansantanssin ja kansantanssien tuntemusta tarjotakseen oivaltavan tai hauskan elämyksen. Toisaalta on myös kovin helppo liukua niin kauas pois kansantanssin liikekielestä ja estetiikasta, että kansantanssille virittynyt yleisö saattaa jäädä kylmäksi.

Joskus sääntöjen rikkominen vailla selkeää syytä kiinnittää huomion pois itse tanssista ja sen sisällöstä katsojan etsiessä — turhaan — merkityksiä joita ei ole.

Tekemisen iloa

Vaatii vahvaa tyylitajua lainata onnistuneesti muiden tanssilajien liikekieltä osaksi kansantanssia. Helposti tulee korostaneeksi liikaa sitä, että kansantanssia ei ole alun perin tarkoitettu näyttämölle, tai esitys muuttuu enemmänkin suoritukseksi kuin tanssijoiden itseilmaisuksi.

Itse ainakin kaipaan esityksiin yhteisöllisyyttä, iloa ja huumorintajua, en niinkään täydellistä suoritusta — oli sitten kyse Tanhuvakan tanssista tai modernista koreografiasta.

Kuva: Johanna Hoppu

Kuva: Teemu Perheentupa

Kuva: Teemu Perheentupa

Esimerkkeinä tällaisista esityksistä voisi mainita vaikkapa myöhäisillan konsertissa Tikin No ne kut-sut-ohjelman tai Purpurikirjan julkaisutilaisuudessa esiintyneen HKY:n Purpuri-ryhmän. Vaikka esitykset olivatkin päällisin puolin aivan kansantanssin kä-sitteen eri päistä, niissä oli yhteistä juurikin yllämai-nittu tekemisen ilo ja huumori.

Huumoria

Kansantanssin suurimman yleisön saivat Ocean Clu-bin esitykset sekä Hässäkän tanssiteos. En tiedä satuinko aina paikalle sopivalla hetkellä, vai onko kyseessä trendi, mutta suurin osa Ocean Clubilla näkemistäni esityksistä oli nimenomaan ja erityi-sesti humoristisia. Määrittelynä mieleen tulee kan-santanssin rillumarei-osasto, mutta hyvässä mieles-sä, ei kulttuurisnobistisesti.

Autenttinen, perinteinen tai näyttämölle sovitettu kansantanssi ei kovin helposti pääse irti synnynnäi-sestä sosiaalisesta sisäänpäinkääntyneisyydestään (se on tarkoitettu tanssijoille, ei katsojille) eikä näin ollen toimi samanlaisena viihteenä kuin alusta saakka kerronnan ja katsottavuuden ehdoilla ra-kennettu esitys.

Perinteistä ja perinteisempää

Tänä vuonna ohjelmassa oli taas Perinteisen kan-santanssin konsertti, johon perinteisen kansantans-sin järjestöt olivat nimenneet ryhmänsä edusta-maan omaa genreään.

Joillekin katsojille varmasti tuli mieleen, että perin-teisen kansantanssin määritelmää olisi voinut tar-kentaa hyvissä ajoin ennen Folklandiaa.

Ja kyllä Nuorisoseuroistakin olisi suonut paikalle ryhmän, johan Pispalan Sottiisin pääjuhlakakin osoitti, että sielläkin perinteinen taidetaan.

Ulkomaalaisvieraat

Ulkomaalaisista vieraista Slovenialaisten molemmat esitykset valitettavasti hassasin, ja ehdin näkemään vain suhteellisen lyhyet pätkät Espanjalaisista ja Venäläisistä.

Nämä sitten kyllä erosivatkin toisistaan aika lailla; viisihenkinen Queixume dos Pinos ryhmä teki pieni-muotoisen, mutta persoonallisen ja intensiivisen soitto-, laulu- ja tanssiestyksen, kun taas kymmenhenkinen St. Peterburg Souvenir täytti lavan värikkäillä asuilla ja taiturimaisella tanssilla, mutta jäi ehkä vähän persoonattomaksi.

Voisihan Suomeen tuottaa Venäjältä sellaisiakin ryhmiä kuin Artforge, Kantele, Severnaja Mosaika tai Kotikontu, joiden karjalais-inkeriläinen ohjelmisto varmasti synnyttäisi mielenkiintoista vuoropuhelua tšekäläisten tulkintojen ja tulkitsijoiden kanssa.

Purpuria ja tikkuristää

Folklandialla julkistettiin tänä vuonna yksi kansantanssin alan kulttuuriteoista, Suomalainen Purpuri-kirjan uudistettu painos. Tilaisuuden puhujina toimivat Petri Hoppu ja purpurin Grand Old Man Kari Bergholm.

Kuten aikaisemmin jo mainittiin, HKY:n Purpuri-ryhmä juhlisti tilaisuutta tanssimalla kirjassa ensimmäistä kertaa julkaistun Maliskylän purpurin suurella sydämellä.

Lauantai-iltapäivän toinen kohokohta oli perinteinen tikkuristin SM-kilpailu. Tällä kertaa tikutti voittoon Patrik Meling Porvoosta. Kakkoseksi tuli Jessica Westerholm Kirkkonummelta ja kolmanneksi Sampo Pöyri Tuusulasta.

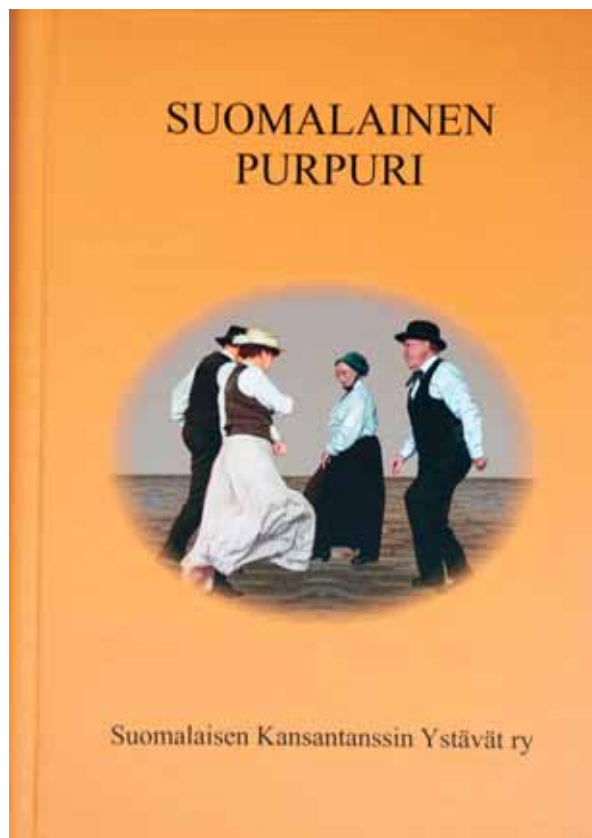
Kuva: Teemu Perheentupa

Kuva: Teemu Perheentupa

Kuva: Petri Kivinen

Suomalainen purpuri –kirja ja Sävelmistö

- Ohjaajalle helppo kierresidonta
- Sisältää 12 purpuria, joista 5 ennen julkaisematonta
- Pelimanneille kätevä A4-koko, yksi purpuri per aukeama

Nyt saatavilla!

Ohjekirja 30 €, sävelmistö 20 €

Tilaukset: suom@kansantanssinyst.fi

*Juhliin, kansantanssiesityksiin,
kansallispuvun päivän piknikille
tai muuten vain kaduille pasteeraamaan!*

Kansallispuvut vuokraa SKY:N PUVUSTO Vuodesta 1907

Pukuvuokra SKY:n jäsenyhdistyksille 25 €/ vko,
muille 50 €/ vko.

Naisten kokoja C32-52, miesten kokoja C44-58.
Lisäksi runsaasti lasten pukuja pirpanakoosta
alkaen.

Puvusto on auki keskiviikkoisin klo 17.00-19.00
osoitteessa Döbelninkatu 5 b 21, 00260 Hki

Yhteydenotot sähköpostitse
puvusto@kansantanssinyst.fi
www.kansantanssinyst.fi

Petri Hoppu

Historiankirjoituksen loppuko?

Muutama vuosikymmen sitten osallistuin useisiin tilaisuuksiin, joissa pohdittiin kansantanssin tilaa ja tulevaisuutta. Nuo keskustelut olivat usein kiihkeitä ja tunteita nostattavia, ja niihin osallistuneilla oli yleensä voimakkaat näkemykset aiheista. Yhdessä näistä tilaisuuksista eräs läsnäolijoista totesi suomalaisen kansantanssin olevan niin perusteellisesti tallennettu silloisiin julkaisuihin, ettei sen lisätutkimusta enää oikeastaan kaivattu. Kaikki olennainen tanssiperinteestä oli sanottu Tanhuva-kassa. Nuorena opiskelijana olin pöyristynyt tällaisesta näkemyksestä, mutta en silloin osannut sanoa mitään painavia vasta-argumentteja. Puheenvuoro jäi kuitenkin painamaan minua.

Viime Folklandian Purpuri-kirjan julkistamistilaisuudessa nämä sanat palasivat mieleeni. Jos kansantanssista kaikki olisi jo sanottu, miksi julkaista uusi, selvästi muokattu painos vain kahdeksantoista vuotta ensimmäisen jälkeen. Eikö vuonna 1999 jo sanottu kaikki olennainen purpurista? Tilaisuuden keskusteluissa ilmeni, ettei näin ole: purpurista riittää asiaa vielä pitkään toisenkin painoksen jälkeen. Tämän pitäisi olla itsestään selvää, sillä mikään historiankirjoitus ei ole objektiivista, tapahtuneiden tosiasioiden dokumentointia. Itse asiassa historian jatkuva uudelleen kirjoittaminen on välttämätöntä, koska historiankirjoituksella on tapana kanonisoida: vakiintua hyväksytyiksi totuuksiksi sisällyttämisen ja poissulkemisen kautta.

Kansantanssien kaanonit ovat tyypillisiä kaikkialla

maailmassa, ja monet niistä muotoutuivat joko tietoisesti tai tahattomasti 1900-luvun alkupuolella. Ne ohjaavat nykyäänkin yleistä näkemystä kansantanssissa luomalla siitä stereotyyppisiä käsityksiä, eikä siinä sinänsä ole mitään pahaa. Kuitenkaan historiankirjoituksen kannalta kaanoneita ei voi pitää ikuisina, vaan ne ovat aina sidoksissa siihen todellisuuteen, jossa ne ovat syntyneet. Tästä syystä historian tutkimus on jatkuva prosessi, jossa samoja aiheita tarkastellaan uusista näkökulmista usein myös uuden ja laajemman aineiston kautta.

Purpuri-kirja on erinomainen ja suomalaisessa kansantanssintutkimuksessa myös harvinainen esimerkki historiankirjoituksen prosessiluonteesta. Purpurit ovat kiehtova ilmiö, jolla on ollut merkittävä rooli monessa paikallisyhteisössä Länsi-Uudeltamaalta aina Tornionjokilaaksoon asti. Emme varmasti koskaan pysty ymmärtämään niiden merkitystä kaikesla laajuudessaan, mutta uudet aineistot ja vanhojen aineistojen uudet tulkinnat avaavat niihin uusia näkökulmia. Samalla ymmärrämme hieman paremmin sitä, miten 1800-luvun ja 1900-luvun alun kyläyhteisöissä sosiaalisia suhteita rakennettiin monimuotoisen ja -mutkaisen liikkeellisen ja tilallisen organisoinnin kautta. Ja mikä parasta: emme vain ymmärrä, vaan tanssimisen kautta saavutamme myös uuttinnollista ruumiillista kokemusta siitä, mitä tällainen sosiaalisen todellisuuden rakentuminen on voinut olla. Ei muuta kuin ”turkki nurin” ja seuraavaa purpurikirjaa odottelemaan!

Kuva: Jutta Jaakkola

Jutta Jaakkola

Kansallispuvujen päähineitä, osa 6— Tykkimyssy

Aiemmissa juttusarjan osissa on pohdittu päähineiden kautta ihmisten erilaisia vaikuttimia valita oma kansallispuvu. Päähinettä tärkeimpänä valintakriteerinä mietittäessä tulee ensimmäisenä mieleen juuri tykkimyssy. Osaksi sen takia, että erilaiset tykkimyssyt ovat hyvin yleisiä aikuisten naisten päähineitä suomalaisissa kansallispuvuissa ja toisaalta ne herättävät myös kuumia tunteita. Tykkimyssy taitaa olla karjalaisten suurhuntuksen ohella juuri se yleisin päähine, jonka aikuiset naiset usein mielellään korvaavat päänauvoilla tai jättävät pois kokonaan.

Toini-Inkeri Kaukonen kirjoittaa kirjassaan Suomalaiset kansanpuvut ja kansallispuvut, että silkillä päällystetty koppamyssy pitseineen oli kansannaisen ylellisin vaatekappale, jonka hinta vastasi 1700-luvulla parin, kolmen lampaan hintaa. Ilmeisesti isännät näitä kuitenkin mielellään kustansivat, sillä he puolustivat emäntiensä silkkimyssyjä vuonna 1793 pidetyissä ylellisyyttä vastustavissa pitäjänkokouksissa. ”Toiset tuskin käyttivät niitä kotoisissa oloissa, vaan jättivät ne kirkkokortteereihin vastaan kirkossakäyntiä varten”. Näin vähäistä silkin käyttöä isännät pitivät kohtuullisena ja anoivat,

”Tykkimyssy – kaksiosainen naisen päähine, jossa on pyöreämuotoinen, silkillä päällystetty koppa ja pitsiosa eli tykki. Kopan pohja on tehty paperista myssytukin päällä. Muoto on vahvistettu liimaamalla useita paperikerroksia päällekkäin. Myssyn kopassa on useita muotoa antavia, ompelein sidottuja laskoksia, joita voidaan kiristää nyöreillä. Myssyn takaosaan kiinnitetään neuloilla silkkinauvoja tai silkkitaitaleesta muotoiltu rusetti.”

Leena Holst: Kansallispuvu

Kuva: Jutta Jaakkola

Yllä: Jaalan kansallispuvun tykkimys

Oikealla: Virolahden kansallispuvun tykkimys on päällystetty kukkakuvioisella nauhalla.

Viereinen sivu: Erikokoisia kösintehtyjä tykkimyssyjen paperipohjia

Kuva: Jarkko Lempiäinen/ Soja Murto

että ”Kuninkaallinen Majesteetti armollisesti sallisi jättää nämä esineet varoituksessaan huomioon ottamatta”.

Nykykansallispuvujen kanssa käytettävä tykkimys on edelleen arvokas hankinta. Se onkin ehkä yleisin syy, miksi se usein jätetään kokonaan hankkimatta. Toinen syy ainakin kansantanssijoiden keskuudessa lienee se, että tykkimys pidetään hankalana puettavana. Tanssijat ajattelevat noloja tilanteita, kun epävarmasti kiinnitetty myssy lennähtää päästä kesken kiperimmän polkkapyörinnän. Materiaaliensa takia se ei ole myöskään säänkestävä. Joka tapauksessa, myssyn käytön ajattelemisen aiheuttaa yksinkertaisesti liikaa huolta. Senpää takia juuri tykkimyssyn hankintaan ja käyttöön kan-

Tykkimyssyn hankintaan ja käyttöön kannattaa suhtautua kuin koiranpennun hankintaan: ei kannata ajatella liikaa huonoja puolia etukäteen.

nattaa suhtautua kuin koiranpennun hankintaan: ei kannata ajatella liikaa huonoja puolia etukäteen, vaan heittäytyä myssyjen maailmaan liikaa murehtimatta. Ne ovat häkellyttävän kauniita, monimuotoi-

sia, todellisia taidonnäytteitä, joiden hankintaan voi suhtautua kuin sijoitukseen. Ne kestävät hyvin valmistettuina, pidettyinä ja säilytettyinä äidiltä tyttärelle.

Tykkimyssyn tekemistä ainakin osittain itse kannattaa harkita, jos on valmis sijoittamaan hankkeeseen aikaa, huolellisuutta ja pitkää pinnaa. Näin saa kustannuksia mukavasti alas. Moni tykkimyssyn valmistuksen työvaiheista kun ei si-

nänsä vaadi mitään ihminen taitoja. Valmistusta kannattaa ajatella pala palalta, niin kokonaisuus tuntuu helpommin lähestyttävältä. Osan osista voi

Oikealla: SKY:n puvuston lahjoituksena saatu Ilmajoen kansallispuvun tykkimys on niin vanha ja hauras, että se on nykyisin lähinnä ihasteltavana. Puvun kanssa käytetään mustaa, koristelematonta yleismyssyä.

hankkia toki valmiina, jos esimerkiksi tyllipitsin kirjominen hirvittää tai päällisilkin koristelemine ei tunnu omalta jutulta. Jos jotakin tykkimysyn osista voi suositella vasta-alkajalle itse valmistettavaksi, niin kopan valmistusta. Useissa työväenopistoissa järjestetään kursseja, joilla voi tehdä tykkimysyn paperipohjia. Kopan valmistus on rentouttavaa ja mielenkiintoista puuhaa. Materiaalit (sanomalehti, voimapaperi, ruispuuro, pellavakangas) eivät ole kalliita, joten jos se ensimmäinen itse tehty pohja ei ole kaikista kaunein ja käyttökelpoinen, ei hätää.

Myssyn pukemista ei kannata pelätä, sillä jos omista hiuksissa ei ole materiaalia riittävästi nutturaan tai hiusnykeröihin, voi ottaa avuksi irtolettejä tai neulotun hiusnauhan, timpin. Oma myssyä voi myös varovasti muotoilla sivuilta, jotta se asettuu päähän paremmin, mutta ei toisaalta myöskään paina ohimoita. Ensimmäinen myssyn pukemisker-

Kuva: Jutta Jaakkola

ta voi olla sähellystä, mutta seuraava on jo helpompia. Jokainen käyttäjä tuntee parhaiten oman hiuslaatunsa ja päänmuotonsa, joten mitä useammin yrittää, sitä varmempaa pukemisesta tulee.

Teemu Perheentupa

Suomalainen hambo?

Voisivatko hambon, perinnetansseista ruotsalaisimman, juuret olla sittenkin Suomessa? Ehkei nykymuodossaan, mutta historiankirjoitukseen samanniminen tanssi ilmestyi ensimmäisen kerran Savossa.

Yleisesti ajatellaan, että hambo on erityisen ruotsalainen tanssi, sanotaanhan sen nimenkin tulevan Hanebo sockenistä. Eli *polska från Hanebo socken* olisi käytössä lyhentynyt muotoon *hambo*. Siksi

saattaa olla yllättävää, että ensimmäinen varmasti ajoitettu muistiinpano hambo-nimisestä tanssista onkin Savosta, jossa G.A. Gottlund mainitsee tanssineensa sitä siskonsa häiden yhteydessä vuonna

1820: “tanssin jopa hambo-polskaa [sisareni] Anetten ja toisen Ingilän tytöistä kanssa”.

Ensimmäinen maininta on sekin Gottlundin, mahdollisesti jo vuodelta 1817, kun hän päiväkirjassaan matkaltaan metsäsuomalaisten keskuudessa mainitsee nuorison tanssineen “niin sanottua hambo-polskaa, valssin lisäksi”.

On kuitenkin mahdollista, että tuo merkintä on sittenkin hänen myöhemmältä matkaltaan 1840-luvulla, jolloin Ruotsista löytyy jo muitakin merkintöjä hambosta.

Ruotsalainen tutkija Mats Wahlberg rakentaa perin uskottavan argumentin, jonka mukaan sekä hambo-nimen alkuperä on muualla kuin Hanebossa, että tuo varhaisempi hambo oli eri tanssi, kuin minkä me nykyään hambona tunnemme.

Ruotsalaisissa muistiinpanoissa tuon ajan hambo oli vauhdikas polskatahtinen paritanssi, joka oli nimenomaan alempien luokkien suosima ja taitama. Valssin tapaan se liikkui tanssisuunnassa, toisin kuin vielä siihen aikaa yleinen polska *på fläck*.

Vuodelta 1848 on säilynyt piirros, “Hambopolskaa harjoitellaan kotona”. Siinä nuori mies pitelee kiinni huivista, joka kulkee tytön selän takaa, ja tyttö puolestaan pitää poikaa olkapäistä kiinni. Molemmilla on toinen jalka ilmassa, pojalla vieläpä polvesta taakse taipuneena. Mieleen tulee välittömästi O. Andersonin kuvaus tanssista, jota Y.Heikell kutsuu sekä nimillä “Finländsk hambo” että “Hambopolska”. Yleisimmin Suomessa tunnetun variaation askelikko oli askel-askel-hyppy, pojan aloittaessa oikealla ja tytön vasemmalla jalalla. Hyppätessään poika heittää jalan taakse ja ylöspäin.

Kolmessa Suomessa tavatussa toisinnossa kuudesta tanssia on tanssittu niin, että poika pitelee tyttöä huivin avulla, ja tyttö pitelee poikaa olkapäistä. Nel-

jän suomalaisen toisinnon nimenä on hamburska tai hamburgska.

Tämä on myös Wahlbergin varsinainen argumentti: 1800-luvun alkupuolella Ruotsissa oli monia Hamburg-alkuisia muotitansseja, ja usein aikalaisteksteissä hambo ja hamburgska esiintyvät toistensa vaihtoehtoina.

Wahlberg katsoo, että nykyinen hambo on itse asiassa masurkan variaatio, joka levisi kulovalkean tavoin Taalainmaalta ympäri Ruotsia 1800-luvun lopulla. Sen säestyksenä käytettiin vanhastaan tuttuja hambo-melodioita, ja siten vanhan tanssin nimi vaihtoi nopeasti uudelle tanssille.

Varsinkin Keski-Ruotsissa, Tukholman alueella ja siitä länteen, hamboa kutsutaan hamburskaksi. Toisaalta hamburska-nimitystä on käytetty yhdestä jos toisestakin tanssista. Suomessa sillä saatetaan tarkoittaa normaalia paripolskaa.

Yksityiskohta Fritz von Dardelin piirroksista vuodelta 1848, teoksesta Svenska Landsmål och Svenskt Folkliv 1990

Taina Kangas

Ajankohtaista Suomen Kansallispukukeskuksesta

Kansallispukuapteekki palveli Folklandialla

Vuoden aloitti jo tuttuun tapaan Folklandia-tapahtuma. Tällä kertaa oli helpotus, että tuttu ja turvallinen Silja Europa oli palannut tapahtumalainaksi. Kaikki osallistujat mahtuivat yöpymään laivassa, eikä kenenkään tarvinnut poistua maihin hotellimajoitukseen. Kansallispukuapteekkikin palasi entiselle paikalleen laivan 7. kannelle Parfymerian luokse. Kansallispukuapteekissa oli esillä kansallispuvuissa

käytettäviä erilaisia nauhoja ja nyörejä. Tutkittavina oli vyötaskuja ja sukkasiteitä, runsaasti erilaisia nauhamalleja sekä aiheeseen liittyvää kirjallisuutta.

Vaatteissa on aina tarvittu monenlaisia kiinnittimiä. Erilaisten metallihakasten ja solkien lisäksi langoista kierrettävät ja punottavat nyöröt sekä kudottavat nauhat ovat olleet yleisesti käytössä. Nämä kaikki edellä mainitut ovat toimineet hyötytarkoitusten lisäksi myös koristeina. Etenkin kansanpukeutumisessa pirtanauhat ovat olleet merkittävässä roolissa ja runsaimmillaan 1800-luvulla. Niitä on käytetty vyötaskujen ja esiliinojen kiinnitysnauhoina, sykerönnauhoina, sukkasiteinä, vöinä ja sidontanauhoina.

Tapahtuman teeman, ”Kaikki laulaa, alla sjunger”, mukaisesti Kansallispukuapteekkiin oli ideoitu hauska pukeutumisasiainen tietovisa. Kilpailussa tuli ratkaista tuttujen laulunsanojen katkelmista puuttuvia sanoja. Visailu yllätti suosiollaan ja perjantai-illan aikana siihen vastasi lähes 60 osallistujaa. Illan päätteeksi arvottiin palkinnot, jotka sai lunastaa lauantai-päivän aikana.

Mellanmöte – Pohjoismaisen kansallispukeusemiinarin suunnittelukokous

Kansallispukualan asiantuntijat tapaavat joka kolmas vuosi järjestettävässä Pohjoismaisessa kansallispukeusemiinarissa. Kukin Pohjoismaa toimii vuorollaan isäntämaana. Edellisen kerran järjestysvastuu oli Norjalla. Seuraavan seminaarin isännöivät tanskalaiset.

Kuva: Taina Kangas

Tammikuun lopulla oli Kööpenhaminassa seuraavan, eli vuoden 2018, seminaarin suunnittelukokous. Isäntämään edustajien lisäksi paikalla olivat Islannin, Ruotsin, Norjan ja Suomen yhteyshenkilöt. Suomesta paikalla olivat Bragen pukutoimistosta Eija Mendelin ja Kansallispukekuksesta Taina Kangas.

Tanskassa 6.—10.8.2018 järjestettävän seminaarin teemana ovat kansallispuvujen neuleet. Aihetta käsitellään luentoja ja työpajoja avulla monipuolisesti. Tanskan seminaarin jälkeen Kansallispukekampus tulee järjestämään taas ns. seurantaseminaarin, jossa jaamme Tanskan seminaarin antia laajemmin suomalaisille.

Edellisellä sivulla:

Suomen kansallispukekampus ja Brage avasivat Kansallispukeapteen yhdessä alan ammattilaisten kanssa.

Yläpuolella:

Ennen vetoketjujen aikaa pirtanauhat ovat olleet tärkeitä sidonta- ja kiinnitysnauhoja.

Oikealla:

Amagermuseet valottaa Alankomaista Tanskaan muuttaneiden perheiden pukeutumista ja elämänmuotoa. Muuttoliike alkoi 1500-luvulla.

Kuva: Taina Kangas

Kuva: Taina Kangas

Suunnittelukokouksen jälkeen pääsimme tutustumaan Amagermuseetin näyttelyihin. Nähtävänä oli etenkin naisten kauniita röijyjä, joissa hihat ovat villa- tai silkki-langasta neulottuja. Miehistakappaleiden materiaalina on käytetty mustaa kangasta. Kädenteiden kohdat on koristeltu värikkäillä silkkinauhoilla, ja hihojen neuleeseen on saatu aikaan taidokkaita kuvioita erilaisin nurjin ja oikein silmu- koin.

Paula-näyttely

Perjantaina 3.2. avautui Kansallispukukeskuksen Kuja-näyttelytilassa Paula- — hyvän kahvin lähetti-

Vasemmalla: Pauligin Paulasta kertova näyttely on esillä Kuja-näyttelytilassa 12.11.2017 asti.

lās Sääksmäen puvussa -niminen pienoisenäyttely.

Näyttelyn kuraattorina toiminut dosentti Leena Valkeapää luonnehtii sisältöä näin: ”Kaunis ja värikkäseen Sääksmäen naisen kansallispukuun pukeutunut Paula-tyttö on tarjoillut ehtymättömästi pan- nustaan aina vain sataprosenttisesti oikeaa, ihanasti tuoksuva Pauligin kahvia ja hymyillyt väsymättö- män ystävällisesti meidän kaikkien suomalaisten sydämiin jo vuosikymmenten ajan.”

Näyttely valottaa Pauligin Paulan historiaa ja nyky- päivää. Paula esiintyi ensimmäisen kerran kahvipa- ketissa vuonna 1926. Tuolloin kyseessä oli piir- roshahmo. Vuodesta 1950 lähtien valitun elävän Paula-tytön perinne jatkuu elinvoimaisena edel- leen. Paulalla on vahva brändi. Nykyinen Paula, Maija Niemi, tarjoili avajaisvieraille kahvia kupari- pannustaan ja tietysti Sääksmäen kansallispuvussa. Tänä päivänä Paula on myös aktiivinen somettaja ja hänet tavoittaa Facebookin lisäksi monenlaisten nettikanavien kautta.

Suomen kansallispukukeskus hoitaa valtakunnallisesti suomenkielisen alueen kansan- ja kansallispukuihin liittyviä asioita. Teitä palvelevat:

kansallispukekonsultti **Taina Kangas** (014) 266 4381, taina.kangas@jkl.fi

kansallispukuamanuenssi **Marja Liisa Väisänen** (014) 266 0761, marja.liisa.vaisanen@jkl.fi

Muistathan myös www.kansallispuvut.fi -sivuston inter- netissä, josta löydät runsaasti tietoa kansallispuvuista.

Tanhusta yleisötapahhtuma?

Kaikenlaiset uppopallo- ja kuviokellunkisat tuntuvat vetävän yleisöä, mutta tanhua saa usein esittää puolityhjälle katsomolle. Välillä tuntuu, että edes omaisten ja läheisten saaminen tanhukatsomoon vaatii paitsi normaalien uhkailun ja kiristyksen lisäksi myös pitkällä tähtäimellä kukkaron päälle käyvää lahjontaa. Ja vähintään ilmaiseksi pitäisi karkelointia saada katsella, eikä aina kelpaa sekään.

Mikä tahansa urheiluksi määriteltävä uppokuviohellunta tai räkä poskella pallon perässä juokseminen kyllä saa kansan liikkeelle, mutta tanhusta yksinkertaisesti puuttuu verisen kilpailun tuoma jännitys sekä voittajat ja häviäjät. Tämä olisi kyllä helposti korjattavissa. Ei vaatisi kuin pientä jalostusta ja uudelleen ajattelua, ja tanhu perinteisine kisailuineen olisi muovattavissa suuren yleisön tavoittavaksi kilpaurheiluksi.

Ratkaisuna olisi siirtyminen sarjajärjestelmään ja turnausmuotoisiin kesäjuhliin. Kun laitetaan tanhujoukkueet kisaamaan toisiaan vastaan, niin johan alkaa lipunmyynti sujua. Turnausten lisäksi välillä järjestettäisiin myös massiivisia tanhumaratonin yhteislähtöjä sekä lyhytjännitteisille katsojille suunnattuja tiheämpitempoisia kansanparitanssisprinttejä sekä takaa-ajo- ja maanituskisoja vapaalla tanhutyyllillä.

Koska tanhu on ennen kaikkea kontaktilaji, tanhumatseissa jouduttaisiin jakamaan jäähyjä sopimattomista tanhuliikkeistä. Vastustajan kamppitus kesken kiperän polkan nyt johtaisi ilman muuta aiti-oon, samoin poikittainen tikkuristikku. Ryntääminen, estäminen, huitominen ja kiinnipitäminen olisi tietysti kielletty, kuten myös kaikenlainen muu epä-

tanhuajamainen käytös.

Varaslähdöstä sakotettaisiin myös, ja kisa lopetettaisiin armottomaan loppukiriin, jossa otettaisiin mittaa sekä tanhuajista että hanuristista. Ja koska yleisö janoaa äksöniä, kesken tanhun joku voisi heittää hanskot tatamiin ja haastaa vastapuolen härkätanssiin tai nyrkkipolkkiaan. Voittajaksi julistettaisiin se, joka ensin saisi toisesta niskalenkin tai takaristiotteen. Tasatilanteissa vetäistäisiin jatkotanhut tai rangaistuspolkukisa.

Yleisön katsomoviihtyvyyttä voisi parantaa huomattavasti erätauoilla myytävin grillimakkaroin ja mokkapaloin. Cheerleaderit hyppisivät ja hihkuisivat kaksi numeroa liian pienissä kansallispuvuissaan pitäen yleisön lämpimänä ja tunnelman korkealla. Ja riittävän kannustuksen takaamaan myynnissä olisi vähintään jänisräikkiä, lehmänkelloja ja vuvuzela-torvia. Tulosedossa olisi tietysti myös mahdollisuus veikata voittajaa.

Ja kuten jokaisessa vakavasti otettavassa kilpailulajissa, suorituksen jälkeen olisi tietysti dopingtestit, joissa kärehtäisivät polkka- ja ripaskasuorituskykyä parantavia huulirasvoja nauttineet tanhuajat.

Jotain toimia siis tarvitaan. Ihan pelkkä piirien vieminen juoksuratojen ympäröimälle nurmikentälle tai jääkiekkokaukaloon ei riitä, siitä on surullisia kokemuksia. Kesäjuhlien kenttäohjelmissa kentällä on aina järjestäen enemmän väkeä kuin katsomossa, vaikkei edes pääsymaksua olisi. Lisäksi jokainen kentällä kaatosateessa sottiisia kahlaava taas on maksanut osallistumisestaan pitkän pennin. Hie-man on matkaa siihen, että ammattilaistanhuaja elättää itsensä palkintorahoilla.

Eemil Koskinen

Stipendiaattimatkalta kesällä 1916

”Huittisista, poliisikonstaapeli J.F. Malmin lähettämää katrillia, jonka selitykset olivat epäselvät, lupasi Eemil Koskinen käydä tarkistamassa.” Näin kertoo SKY:n yleisen kokouksen pöytäkirja 3.3.1916.

Alla herra Koskisen raportti stipendiaattimatkaltaan.

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät julistivat viime keväänä haettavaksi 50 mk ”apurahan” kansantanssien keruuta varten. Viimeisessä kokouksessaan johtokunta suvaisi luovuttaa yllämainitun määrän allekirjoittaneelle.

Matkasuunnitelmani oli varsin laaja. Siihen kuului paikkakuntia Etelä-Suomessa sekä idästä että lännestä. Huittisissa, Tyrväällä, Kalvolassa, Hattulassa, Vanajassa, Iitissä kaikissa niissä oli ainakin aikomus käydä.

Olin suunnitellut lähteä Juhannuksen jälkeisenä aamuna, mutta polkupyöräni, jolla matkani aion tehdä, ei ollutkaan silloin luotettavassa matkakunnossa. Lähtöni sitten siirtyi pari viikkoa eteenpäin.

Maanantaina heinäkuun 10 p:nä klo 11.15 j.pp. lähdin yötä vasten liikkeelle matkan määränä Huittinen. Fonograafi ”epämukavuuksineen” oli hyvin vaikea kuljettaa - ja hiukan painavakin - ja aika varovasti oli ajettava pimeätkönä yönä Toijalaan saakka, jonne saavuini 3-4 nurkissa aamulla. Olin aikonut siellä levähtää, mutta aamu oli niin suloinen, että matkaa polki ihan lystikseen eteenpäin. Aamulla 7:n tienoissa olin Urjalassa ja matkan ikävin osa alkoi siitä. Monta peninkulmaa ihan aukeata, ja aurinko alkoi sulattaa melkein jo selkääni. Klo 12 päivällä saavuini Huittisten kirkolle ja olin siis levähtämättä ajanut tuon noin 14 peninkulmaisen taipaleen vajaan 13 tunnissa, halki outojen seutujen sitä paitsi.

Ensimmäinen tehtävä oli mennä konstaapeli J.F. Malmin luo, joka aikaisemmin oli lähettänyt erään katrillin nuotit S.K.Y:lle. Ottamaan tanssista tarkempaa selkoa lähdin häntä Huittisten kylään tapaamaan. Pääsin hänen puheilleen seuraavana päivänä, mutta sain surukseni kuulla, ettei hän itse osannut tanssia selittää. Sen sijaan kehoitti hän menemään Lauttakylään isäntä Kustaa Sahkon puheille, joka yllä mainitun ”hypyn” vielä hyvin muistaisi. Lähdin sinne suoraa päätä ja muutaman tunnin odotuksen jälkeen sain hänet käsiini. Sitten alkoi ”hellytteleminen”. Kokonaista kaksi tuntia siihen ja tuskanhiki alkoi jo kohota otsalle. Satuina sitten lopultakin pienen juonen avulla pääsemään arkuuteen kiinni ja silloin se alkoi. Meitä oli yhdessä tanssimassa isäntä ja emäntä, talon kaksi tyttäret, palvelustyttö ja renki ja joukonjatkona allekirjoittanut. Ja selvähän tuli tanhustakin. Kustaa Sahkon puheista päättäen on tanssi aika vanha. Noin 50-60 vuotta takaperin hänen pienenä ollessaan oli se Huittisissa yleinen ”katrillin” nimellä kulkien (ohimennen ehdotan S.K.Y:lle ettemme antaisi tälle katrillille nimeä Huittisten Katrilli, sillä mainittu nimi on J.F. Malmin antama, vaan yksinkertaisesti ristimme sen virallistekin Konstaapelin Katrilliksi - itse nimessä olisi silloin hiukan huumoria, kuten tanhussakin näkyy olevan). Silloin tällöin on sitä ”hypäty” myöhemminkin, vaikka sen Pransiisi työnsikin syrjään.

(Liitän kokoamani tanhujen selitykset tähän myötä ja yllämainitun katrillin sävelmiin nähden pyydän saada huomauttaa, että oikeassa muodossaan löytyvät ne nykyisen soittajamme hra Vasaman hallussa).

Mainitsin edellä Pransiisin eli "12-kappaleisen". Sen soitti fonografiin yllämainittu konstaapeli Malmi, selitykset taas sain puuseppä Fredrik Tuomelta. Mainitsen kiitettävänä huomautuksena hänestä, että hän on nykypäivänäkin - 10-kunta vuotta takaperin - saanut pitäjäläisensä sitä tanhuamaan.

[...]

Hyvin yleinen tanssi Huittisissa on ollut myöskin Huittisten Hauska. Sitä on yleisimmin tanssittu noin 35 vuotta takaperin ja ollut oikein pidetty tanhu.

Sitä todistavat sen monet nimetkin: Huittisten Hauska, Tyrvään Lysti, Hampurin Polska. Sävel, jonka Malmi soitti, tuntui olevan sama kuin Yhdeksän-

henkisessä eli Hollolan polskassa (kt.s Suomal. Kisa-pirtti I Anni Collan), ja tanssitapakin oli samanlainen, hiukan enemmän vain vaihtelua. Manda Schoultz, "Sulssin Manna", joka aluksi vakuutti, että kyllä hän sen helposti osaa "hypätä", sanoi lopuksi, että kyllä hän sen sitte osaa, kun on 9 henkeä tanssimassa ja keskellä sellainen, joka tanssin taitaa (haloo!!!) Sen verran sain kuitenkin tietää, että tanssissa oli välillä ollut "marssimista" ja kättelyä.

Matkasuunnitelmaani kuului vielä Tyrvääkin, mutta tullessani oli minulle sattunut pieni onnettomuus, niin että kaksi fonografi-lieriötä oli kokonaan särkynyt ja pari muuta kärsinyt vaurioita. Täytyi sitten palata takaisin lähtöpaikkaani Hämeenlinnaan matkaten tälläkin kerralla läpi yön.

Kuva: Teemu Perheentupa

Esko Kannusmäki

Kansan tanssia kirjallisuudessa 23—

Valssin pyörteissä 1800-luvulle

Valssissa mies ja nainen eivät enää tanssi rinnakkain, vaan vastatusten, ja hyvin lähellä toisiaan. Tanssiote – naisen käsi miehen olkapäällä, miehen käsi naisen vyötäröllä – herätti aluksi moraalista närkästystä, mutta pian tällaista kosketusta lakattiin pitämästä vulgäärinä, edellyttäen ettei ote ollut liian tiukka. Valssi oli ensimmäinen ja myös pitkäikäisin niistä 1800-luvun paritansseista, joissa tanssipari liikkui ympäri tanssilattiaa. Sen arvellaan kehittyneen jostakin keskieurooppalaisesta maalaistanssista, ja siinä mielessä se on verrattavissa *polkkaan*, *masurkkaan* ja *poloneesiin*. Nämä tulivat muotiin hieman myöhemmin, kun eurooppalaisen tanssin mekassa, Pariisissa, etsittiin eri puolilta mannerta uusia tansseja. Siinä vaiheessa, kun tällaiset ”maalaistanssit” lopulta päätyivät kaupunkien suosittuihin tanssipaikoihin, ne eivät tanssimestarien muokkauksen jäljiltä tosin paljonkaan enää muistuttaneet kantamuotojaan. Niin suuri oli 1800-luvulla kiinnostus folklorea kohtaan, että tansseja keksittiin ja nostettiin sitten suosioon antamalla niille johonkin kansallisuuteen viittaava nimi, hyvä esimerkki tästä on muka skotlantilaista alkuperää oleva *écossaise* eli ”sottiisi”. Euroopan nuorissa kansallisvaltioissa luotiin kansanperinteen pohjalta uutta talonpoikaiskulttuuria, pyrkimyksenä kehittää ja lujittaa kansallista identiteettiä.

Sitä mukaa kuin teollisuus Länsi-Euroopan maissa kehittyi ja kaupungit kasvoivat, alettiin myös siellä kiinnostua samantapaisen joskin heikomman nationalistisen suuntauksen myötä alempien yhteiskunta-

luokkien taiteellisesta kulttuurista. Uskottiin, että ”kansanluonteen” alkuperäiset juuret olivat löydettävissä talonpoikaisväestön tanssista ja musiikista. 1800-luvun viimeisinä vuosina virvoitettiin kaupunkiällymystön kiinnostuksen ansiosta kansantanssit uuteen elämään. Varhaisimpia esimerkkejä tästä olivat Tukholman ulkomuseossa Skansenissa järjestetyt kansantanssiesitykset.

Euroopan seurapiirien tanssisalongeissa ja päivällisaleissa eivät pyörivät paritanssit kuitenkaan onnistuneet kokonaan syrjäyttämään ryhmätanssin perinteitä, päinvastoin. Suositumpia tansseja näissä piireissä oli Ranskassa kehitetty katrilli (*quadrille*) eli franseesi, 1800-luvun alun muotitanssi, jossa neljä paria tanssii neliömuodostelmassa. Myös englantilainen kontratanssi koki näinä aikoina uuden tuleksen, ja tanssimestarit loivat uusia, yksityiskohtaisin ohjein varustettuja tanssikokoelmia. Vuosisadan loppuun mennessä oli tanssimisesta tullut Länsi-Euroopassa tavattoman suosittu seurustelumuoto. Tanssimestarit kehittivät erilaisia tanssisikermiä. Nämä tanssit – esimerkiksi *Pyhän Bernhardin valssi* ja ”latotanssi” (*barn dance* tai Suomessa tunnetut *Pas de quatre* ja *Mignon* oli helppo oppia ja muistaa, sillä ne muodostuivat enimmäkseen ryhmätanssien kuvioista, joihin oli lisätty muutama tahti valssia tai polkkaa. Eurooppaan 1880-luvun lopulla saapunut *barn dance* antoi esimakua eurooppalaisen seuratanssin seuraavasta mullistuksesta, Amerikan kulttuurisesta johtoasemasta.

Theresa Jill Buckland: Tanssin hurma teoksesta Eurooppa: Urheileva ja leikkivä ihminen

Myydään

SKY:n puvuston ylimääräisiä kansallispuvun osia:

Uusi Kivennanavan naisen paita 30 €

Uusi Lapuan naisen paita 45 €

Erikokoisia tyttöjen Hämeen ja Munsalan liivihameita 30-50 €

Lisäksi esiliinoja, kansanomaisia liivejä, tyttöjen fere-sejä, supikkaita, huiveja ja poikien feresipaitoja.

Tiedustelut:

puvusto@kansantanssinyyst.fi

Myydään

Kaksi Alavuden pukua:

- Uudenveroinen pitkähelmainen Vuorelman puku, paita, koru ja päänauhat, koko n. 38-40.
- Käsien kudotuista kankaista itse tehty puku ilman muita osia, koko n. 36-38.

Hinnat sopimuksen mukaan.

Tiedustelut: Vera 050-5310 321

Tapahtumakalenteri

Helmikuu	28.2. Kalevalan päivä, esim Louhi kylässä , Helsinki
Maaliskuu	10.-12.3. Samuelin Poloneesi, Kuopio 18.3. Från hambo till masurka -kurs, Tampere 19.3. Keskustelutilaisuus ”Muuttuva perinne”, Hämeenlinna 19.3. KTNL:n ja SKY:n vuosikokoukset, Hämeenlinna 25.3. Purppuriviikonloppu, Kaustinen 31.3.-2.4. Tanssimylly, Tampere
Huhtikuu	1.-8.4. Juurijuhla, Espoo 8.4. Karjalaisen Nuorisoliiton Kevätpäivät, Porvoo
Toukokuu	10.5. Kansanmusiikin päivä 20.5.–3.12.2017 Suomalainen kansallispuku—Näyttely Suomen käsityön museossa. Näyttelyn suojelijana toimii presidentin puoliso rouva Jenni Haukio.
Kesäkuu	8.-11.6. Voltti 2017, Lappeenranta 23.-24.6. Seurasaaren Juhannusvalkeat, Helsinki 26.-30.6. Haapavesi Folk, Haapavesi 30.6.-2.7 Jutajaiset, Rovaniemi
Heinäkuu	10.-16.7. Kaustinen Folk Music Festival, Kaustinen 26.-30.7. Europeade 2017, Turku
Elokuu	5.8. Kansallispuvun syntymäpäivä, tuuletuspiknikit
Lokakuu	7.10.2017 Kansallispuvun päivä, Suomen kansallispukukeskuksen järjestämä Kansallispuvun päivä - tapahtuma, Jyväskylä.

